

Μνήμων

Τόμ. 9 (1984)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΑΛΕΞ. ΚΙΤΡΟΦ: 'Η ελληνική παροικία στην Αίγυπτο και ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος ● H. FLEISCHER — ΑΡ. ΣΤΕΡΓΕΛΛΗΣ (ἐπιμ.): 'Ημερολόγιο Φαίδωνα Μαηδώνη (24.6-10.9. 1944) ● LARS BÆRENTZEN: 'Η λαϊκή ὑποστήριξη τοῦ ΕΑΜ σὸ τέλος τῆς Κατοχῆς ● Γ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ: Πολιτικὲς προοπτικὲς καὶ δυνατότητες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ● Κ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: 'Εταιρεία 'Ελληνικῆς 'Ατμοπλοΐας (1857-1869). 'Υποθέσεις ἔρευνας καὶ προβληματικὴ ● Γ. ΜΠΑΦΟΥΝΗΣ: Γάμοι στὴν 'Ερμούπολη (1845 - 1853). Δημογραφικὰ φαινόμενα μὲς μοντέρνας πόλης τοῦ ἑλληνικοῦ 19ου αἰῶνα ● Μ. ΧΡ. ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ: «'Ο θάνατος τοῦ Δημοσθένους» τοῦ Ν.Σ. Πίτκολου καὶ ὁ Γρηγόριος Παλαιολόγος ● Α. ΠΟΛΙΤΗΣ: 'Ο πεζὸς λόγος. Δύο μαρτυρίες γιὰ τὸ 1945

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1978

ΑΘΗΝΑ 1984

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Mnimon Mnimon

doi: [10.12681/mnimon.279](https://doi.org/10.12681/mnimon.279)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Mnimon, M. (1984). ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ. *Μνήμων*, 9, 363–372.
<https://doi.org/10.12681/mnimon.279>

ΧΡΟΝΙΚΟ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Α' 'Ομιλίες - συζητήσεις

Οι παρακάτω όμιλίες-συζητήσεις έγιναν δημόσια στα γραφεία της ΕΜΝΕ, Ίσων 29, κατά την περίοδο 1982 - 1983. Οι όμιλητές παρουσίασαν ειδικά θέματα γύρω από τις πρόσφατες μελέτες τους και ανέπτυξαν τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά την διάρκεια της έρευνάς τους, με σκοπό να εξεταστούν αυτά στη συζήτηση που ακολουθεί κάθε όμιλία. Σε άλλες περιπτώσεις οι όμιλητές έθεσαν προβλήματα θεωρητικά και μεθοδολογικά και συζήτησαν ερωτήματα των παρευρισκομένων. Τα κείμενα που συνοδεύουν τους τίτλους των όμιλων είναι αποσπάσματα από τα κείμενα που παρέδωσαν οι όμιλητές στην αρμόδια Έπιτροπή της ΕΜΝΕ, ή όποια τα πολυγράφησε και τα μοίρασε πριν από την όμιλία.

1. 29-9-82 : 'Ελένη Καλαφάτη, Τα διδακτήρια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 1821 - 1929.

Με την Έλληνική Έπανάσταση και στα πλαίσια των μεταβολών που φέρνει τόσο στις εκπαιδευτικές πρακτικές (θεσμοποίηση του παιδαγωγικού έργου-δημιουργία του σχολικού συστήματος), όσο και στην παραγωγή του δομημένου χώρου (όρθολογική : κωδικοποιημένη), το πρόβλημα του σχολικού κτιρίου διατυπώνεται με νέους όρους, τουλάχιστον στο θεσμικό επίπεδο. Πρόκειται, από δω και στο εξής, για ένα δημόσιο κτίριο μονοσήμαντα συνδεδεμένο με τον θεσμό που στεγάζει. Τα κτιριολογικά του χαρακτηριστικά προδιαγράφονται και ή θέση του μέσα στην πόλη επιλέγεται σε σχέση με τις επιθυμούμενες συμπεριφορές και την αξία που αποδίδεται στο θεσμό.

Όστόσο θα πρέπει να περάσουν αρκετές δεκαετίες για να μπορούμε να μιλήσουμε για «συνειδητοποίηση» του προβλήματος και περίπου ένας αιώνας για ικανοποιητικά ποιοτικά και ποσοτικά αποτελέσματα στη βάση αυτής της λογικής.

Σκοπός της μελέτης είναι να παρακολουθήσει τα διάφορα στάδια αυτής της εξέλιξης, έχοντας δύο βασικούς άξονες :

—την διαμόρφωση των προδιαγραφών-απαιτήσεων για το σχολικό κτίριο (κατανομή των εγκαταστάσεων μέσα στον εθνικό χώρο, τοποθέτηση στον οικιστικό ιστό, πρόγραμμα, κατασκευαστικές τεχνικές, αρχιτεκτονικό στυλ) σε σχέση με τις αρχιτεκτονικές και πολεοδομικές πρακτικές, τις παιδαγωγικές μεθόδους και τις αντιλήψεις περί υγιεινής.

—τις διαδοχικές προσπάθειες για την δημιουργία ενός μηχανισμού που να εξασφαλίζει και να ελέγχει αυτή την παραγωγή, με τάσεις συνεχώς μεγαλύτερης συγκεντρωτικότητας, μέχρι το Κράτος-αρχιτέκτονα, σχεδιαστή και παραγωγό ενός χώρου κανονικού και κανονιστικού.

2. 13-10-82 : Μανόλης Χατζηδάκης, 'Εμπειρίες ενός έρευντη.
3. 20-10-82 : Κωνστ. Θ. Κυριακόπουλος, Προβλήματα γύρω από τον βίο και το έργο του Μελέτιου Μήτρου, μητροπ. 'Αθηνών.
4. 3-11-82 : 'Οδυσσέας Δημητρακόπουλος, 'Από τα αρχειακά δεδομένα σε μιὰ καθολικότερη θεώρηση : με άφορμή μιὰ έρευνα για την καταγωγή του Κ. Π. Καβάφη.
5. 10-11-82 : Μιχάλης Πιερής, 'Από το αρχείο Καβάφη, Α'.
6. 24-11-82 : Diana Haas, 'Από το αρχείο Καβάφη, Β'.
7. 1-12-82 : 'Αλέξης Κράους, 'Ο ρόλος της 'Εθνικής Τράπεζας στην είσοδο κεφαλαίων από τη διασπορά.
8. 15-12-82 : Λίνα Δεμαθά, Τα κάστρα - οικισμοί, στοιχείο ιστορικό : το Κάστρο της Σίφνου.

Στις Κυκλάδες υπάρχουν όχυρωμένοι μεσαιωνικοί οικισμοί που λειτουργούν μέχρι σήμερα και συχνά διατηρούν πολλά από τα στοιχεία της αρχικής τους μορφής.

Οί οικισμοί αυτοί είναι νησιωτικοί και ή τοπογραφική τους θέση είναι τέτοια που από τη μιὰ προσπαθεί τους περισσότερους από αυτούς από τους κινδύνους της θάλασσας (πειρατεία) και από την άλλη τους εξασφαλίζει την πρόσβαση σ' αυτήν που άλλωστε αποτελεί και τη φυσική διέξοδο τους.

Με άφετηρία την άποψη ότι οι φυσικές, οι οικονομικές, οι κοινωνικές και οι πολιτικές συνθήκες άντανακλούν και στην όργάνωση του δομημένου χώρου ενός τόπου, γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί το φαινόμενο των Κάστρων την εποχή της Λατινοκρατίας στις Κυκλάδες.

Για το σκοπό αυτό εξετάζονται συνοπτικά τα ιστορικά δεδομένα που κατοχυρώνουν όρισμένα πορίσματα για την κοινωνική και οικονομική λειτουργία των οικισμών μέσα στην πορεία των εξελικτικών διαδικασιών που όδήγησαν στην περίοδο της Λατινοκρατίας.

'Από την άλλη μεριά συγκεντρώνουμε τις πληροφορίες που μπορεί να δώσει ή σημερινή μορφή ενός από τα Κάστρα. Την περίπτωση αυτή χρησιμοποιούμε σαν όδηγό (Κάστρο της Σίφνου).

Τα στοιχεία αυτά μπορούν να αποτελέσουν ένα πρώτο ύλικό, από το όποιο θα διαφανεί προγραμματικά το πεδίο των έρωτημάτων που πρόκειται να άντιμετωπιστούν σε επόμενο στάδιο της εργασίας.

9. 12-1-83 : 'Εμμ. Ν. Φραγκίσκος, 'Αδαμάντιος Κοραής. Προβλήματα της 'Αλληλογραφίας του.

1. Σύντομη ιστορική άναδρομή στις γενικές συναγωγές και άνθολογήσεις έπιστολών του Κοραή : 'Απανθήματα 'Ιακ. Ρώτα, Α', 'Αθ. 1839, Β' 1841.

'Επιστολαί, έπιμ. Ν. Δαμαλά, τ. 1 - 3, 'Αθ. 1885 - 1886 (σειρά των Μετά θάνατον εύρεθέντων), φωτοτυπική επανέκδοση 1980. Π. Μ. Κοντογιάννη, 'Επιστολαί άνέκδοτοι, Χιακά Χρονικά Ε', 1923. Κ. Θ. Δημαρά, 'Εκλογή έπιστολών 'Αδαμ. Κοραή, 'Αθ. 1952. Φ. 'Ηλιού, 'Ανέκδοτα και ξεχασμένα γράμματα, 'Ερανός εις 'Αδαμ. Κοραήν, 'Αθ. 1952 και άνάτυπο 1953. Γ. Βαλέτας, Οί έπιστολές, τ. 2, 'Αθ. 1965 (σειρά Κοραή. 'Απαντα τα πρωτότυπα έργα).

2. 'Η έκδοση της 'Αλληλογραφίας από τὸν Ο.Μ.Ε.Δ. (1964 κέ.). Μεθοδολογικές καὶ ἐκδοτικές ἀρχές.
 3. Εἰδικὰ προβλήματα ἀπὸ τὴν πολυτυπία καὶ ἰδιαιτερότητα τῶν ἐπιστολῶν καὶ τὴν παράδοση τοῦ κειμένου τους.
 4. Χρονολογικά προβλήματα. 'Αχρονολόγητα καὶ παραχρονολογημένα γράμματα.
 5. Κριτική έκδοση. 'Η ἱστορική μαρτυρία, πὺ ἀντλεῖται ἀπὸ τὴν ἀπόδοση ἢ μὴ τῆς πιστότητας τῆς χειρόγραφης παράδοσης, ὑπέρτερη τῆς φιλολογικῆς.
10. 19-1-83 : Κώστας Λάμπας, Τὸ Πανεπιστήμιο 'Αθηνῶν στὸν 19ο αἰῶνα.
 11. 26-1-83 : Κώστας Παπαντωνόπουλος, 'Η ἀναζήτηση τοῦ Βυζαντίου στὴν 'Ελλάδα τοῦ 19ου αἰῶνα.

Πραγματολογικὸ πλαίσιο

1. Προζαμπελικὴ περίοδος (1830 - 1852) : Τὸ Βυζάντιο ἀντιμετωπίζεται ὡς τὸ ὀχληρὸ παραβλάστημα τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος πὺ ἀφενὸς ἐμποδίζει τὴ συγκόλληση τοῦ 1821 καὶ τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδας, ἀλλὰ πὺ ἀφετέρου δημιουργεῖ γιὰ τὸ νεοελληνικὸ κράτος γοητευτικὲς προκλήσεις στὸ θεσμικὸ ἐπίπεδο. 'Η παρέμβαση τοῦ Φαλμεράγιερ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐλληνικοῦ ρομαντικοῦ ἱστορισμοῦ ἔχει ἀποτέλεσμα τὴ δημιουργία σχέσης ἀγάπης-μίσους τῶν Νεοελλήνων λογίων πρὸς τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος πὺ ὡς τὰ μέσα τοῦ αἰῶνα θὰ τοῦ στερήσει τὸν ἐπιθετικὸ προσδιορισμὸ «ἐθνικὸ». Αὐτὰ στὸ ἐπίπεδο τῶν λογίων. Οἱ διακυμάνσεις τῆς Μ. 'Ιδέας μοιάζει νὰ δημιουργοῦν μεγαλύτερες δυνατότητες προσέγγισης τῶν λαϊκῶν στρωμάτων πρὸς ἓνα μοντέλο πὺ ὑπόσχεται τὴν ἱκανοποίηση ἐνδιάθετων πολιτικῶν αἰτημάτων. Πάντως ἀπὸ τὸ σχολικὸ μάθημα τῆς ἱστορίας ἢ διδασκαλία τῆς Βυζαντινῆς περιόδου φαίνεται νὰ ἀπουσιάζει.

2. Παπαρρηγοπουλικὴ περίοδος (1852-ca.1875) : 'Η ἐντυπωσιακὴ προσπάθεια τοῦ Σ. Ζαμπελίου (1852) νὰ ἐπιβάλλει χρονικὴ ἐνότητα στὴν ἐθνικὴ ἱστορία ἀποκαθιστώντας τὸ Βυζάντιο δὲν ἔχει ἀνάλογη ἀνταπόκριση στὴν 'Αθήνα. Πάντως τὸ γενικότερο κλίμα (παραισώνες Κριμαϊκοῦ πολέμου) εὐνοεῖ τὴν ὁμαδοποίηση τῶν ἀπόψεων (Ζαμπελιοπαπαρρηγοπούλειος ἱστορικὴ σχολή). 'Ανεβαίνει γοργὰ καὶ ἐπιβάλλεται τὸ ἄστρο τοῦ Παπαρρηγόπουλου, πὺ μετὰ ἀπὸ ὀλιγόχρονη διστακτικὴ ἀναζήτηση, ἔχει καταλήξει στὸ σχῆμα τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας πὺ θὰ ἐπιβάλλει μὲ τὶς παραδόσεις τοῦ στὸ Πανεπιστήμιο, τὴν ἀγρυπνὴ πολεμικὴ πὺ ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας αὐτῆς καὶ ὡς τὸν θάνατό τοῦ θὰ ἀσκήσει πρὸς κάθε «αἱρετικὴ» ἀπόκλιση, ἀλλὰ κυρίως μὲ τὴν 'Ιστορία τοῦ (1860 - 1878). 'Αν καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ '50 τὸ κλίμα ἔχει μεταβληθεῖ πρὸς κατεῦθυνση κλασικότερη, ἢ ἀκτινοβολία τοῦ Παπαρρηγόπουλου διατηρεῖ τὸ Βυζάντιο στερεὰ πάντα στὸ ἐθνικὸ βάθρο.

3. Θετικιστικὴ περίοδος (ca.1875 - 1900) : 'Η δευτέρη γενιά τῶν 'Ελλήνων Βυζαντινολόγων ἐμφανίζεται μὲ πρόθεση διαφοροποίησης ἀπὸ τοὺς γενάρχες : Σάθας-Λάμπρος. Τὸ Βυζάντιο εἶναι πιά ἀρκετὰ ἀσφαλὲς καὶ ἐμπειρωμένο στὴν ἐθνικὴ συνείδηση (σχολικὸ πρόγραμμα), πάντως ὁ Παπαρρηγόπουλος ἀγρυπνᾷ ὡς τὸ θάνατό τοῦ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο : καυγαδίζει μὲ τὸν Ν. Οἰκονομίδη (1884), Δ. Θερεϊανὸ (1885), Τ. Φιλήμονα (1886), Κ. Σάθα, Α. Γιαννόπουλο (1888). 'Η μέθοδος ἐνασχόλησης μὲ τὸ θέμα γίνεται «ἐπιστημονικότερη», ὁ χαρακτήρας τῶν ἐργασιῶν λιγότερο ἰδεολογικὸς-πολεμικὸς, ἢ ἐμφαση πέφτει στὸν ἱστοριοδιωισμό, πὺ συγγέεται μὲ τὸν ἱστορισμό. 'Ενισχυμένο ἀπὸ τὴν πρόοδο τῆς Βυζαντινολογίας στὴν Εὐρώπη,

τὸ Βυζάντιο κατακτᾷ στὸν ἐπιστημονικὸ χῶρο τομεῖς ἔρευνας ποὺ ὡς τῶρα παρέμεναν κλειστοὶ (ἀρχαιολογία, γλωσσολογία κλπ.).

12. 9-2-83 : Γιάννης Μουρέλλος, Οἱ σχέσεις τῆς Γαλλίας μὲ τὴν κεμαλικὴ Τουρκία. Οἱ ἐπιπτώσεις τους στὴ μικρασιατικὴ καταστροφὴ (1919 - 1922).

Οἱ γαλλοκεμαλικές σχέσεις ἐξετάζονται ἐδῶ σὰν μιὰ πτυχὴ τοῦ διεθνοῦς διπλωματικοῦ πλαισίου, μέσα στοῦ ὁποῖο ἐκτυλίχθηκε ὁλόκληρη ἡ ἑλληνικὴ περιπέτεια στὴ Μικρασία.

Ἐπικέντρο τῶν σχέσεων αὐτῶν εἶναι ἡ συμφωνία τῆς Ἀγκυρας (Ὀκτώβριος 1921). Ἀποτελέσματά τους ἡ διατάραξη τῆς διεθνοῦς ἰσορροπίας στοῦ χῶρο τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς, μὲ ἄμεσες ἐπιπτώσεις στὴν ἑλληνοτουρκικὴ διένεξη.

Τρεῖς μεγάλες ἐνότητες χαρακτηρίζουν τίς γαλλοκεμαλικές σχέσεις : 1) Ἡ περίοδος ἀπὸ τὴ γέννησή τους μέχρι τὴν ὑπογραφὴ ἐνὸς πρώτου συμφώνου (1919 - Μάρτιος 1921). 2) Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Γάλλου μεσολαβητῆ Φρανκλὲν-Μπουγιὸν στὴν Ἀγκυρα καὶ ἡ σύναψη τῆς τελικῆς συμφωνίας (Μάρτιος - Ὀκτώβριος 1921). 3) Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς συμφωνίας, μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν ἐκκένωση τῆς Κιλικίας ἀπὸ τοὺς Γάλλους καὶ τὴν παραχώρηση, στοὺς κεμαλικούς, ποσότητος πολεμικοῦ ὕλικου (Ὀκτώβριος 1921 - Ἰανουάριος 1922).

Ἡ σημερινὴ ἀνακοίνωση τείνει πρὸς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ οὐσιαστικὴ σημασία τῆς γαλλοκεμαλικῆς προσέγγισης πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ περισσότερο στὴν πολιτικὴ παρά στὴ στρατιωτικὴ πτυχὴ τοῦ θέματος. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ πολλὰς ἐκτιμήσεις, ποὺ παρουσιάζουν τὸ γεγονὸς τῆς παραχώρησης τοῦ γαλλικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς Κιλικίας σὰν σημαντικὴ αἰτία τῆς μετέπειτα κατάρρευσης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

13. 23-2-83 : Μαρούλα Εὐθυμίου, Οἱ ἐμπορικὲς σχέσεις τῆς περιοχῆς τῆς Ρόδου μὲ τὴν Αἴγυπτο στοῦ 18ο αἰ.

14. 9-3-83 : Γιάννης Τζώρτζης, Ἀνάλυση τοῦ χαρακτῆρα τῆς μεταπολιτίτευσης — Ἀντικειμενικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνασύσταση τοῦ μεταδικτατορικοῦ κομματικοῦ συστήματος στὴν Ἑλλάδα.

15. 30-3-83 : Λευτέρης Ἀλεξάκης, Ἡ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ συστήματος συγγένειας σὲ σχέση μὲ τὴν ἀντίστοιχη δομὴ τῆς κοινωνίας.

Τὰ συστήματα συγγένειας εἶναι τὸ κύριο θέμα μελέτης τῆς Ἐθνολογίας. Ἐξετάζονται οἱ ἐργασίες παλιότερων ξένων ἐρευνητῶν καὶ ἐθνολόγων γιὰ τὴν προσφορά τους στὴ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ συστήματος συγγένειας καθὼς καὶ οἱ νεώτερες τάσεις τῆς Ἐθνολογίας στὸν ἑλληνικὸ χῶρο. Ἀκολουθῶς ὁ ὁμιλητὴς ἀναλύει τίς ἐργασίες του καὶ τὴ μέθοδο ποὺ ἔχει χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ὁλοκληρωμένη μελέτη τοῦ θέματος (ἐρωτηματολόγια, πηγὲς πληροφοριῶν, ἐπιτόπια ἔρευνα, χαρτογράφηση κλπ.) καὶ προχωρεῖ στὴ σύγκριση μὲ τὴ μέθοδο τῆς Κοινωνικῆς Ἀνθρωπολογίας.

Γίνεται λόγος γιὰ τὰ ἐπὶ μέρους θέματα : οἰκογενειακὴ λατρεία, διευρυμένη οἰκογένεια, πατριές, ἐξαγαμία-ἐνδογαμία, γαμήλιες ἀνταλλαγές (ἐξαγορὰ νύφης-προίκα) κλπ., καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα τῆς σχέσης τους μὲ τὴ γενικότερη κοινωνικὴ δομὴ, τὴ διαστρωμάτωση, τὴν πολιτικὴ ὀργάνωση, τοὺς τρόπους καὶ τίς σχέσεις παραγωγῆς.

Διαπιστώσεις : Ἡ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ συστήματος συγγένειας δὲν ἔχει ὡς τώρα ὀλοκληρωθεῖ. Θὰ χρειαστεῖ πολὺς χρόνος ἀκόμα γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἔχουμε μιὰ σαφὴ εἰκόνα. Παραπέρα ἡ ἔρευνα πρέπει νὰ ἐπεκταθεῖ καὶ στὰ ἀστικά κέντρα, γιὰ νὰ ἐξακριβώσουμε ποιά εἶναι ἡ προσαρμογὴ τοῦ παραδοσιακοῦ-ἀγροτικοῦ συστήματος συγγένειας στὶς σύγχρονες ἀστικές συνθήκες.

16. 6-4-83 : Ἑλλη Δρούλια-Μητράκου, Ὁ Σπ. Ζαμπέλιος καὶ ἡ σύγχρονή του ποιητικὴ παραγωγή.
17. 20-4-83 : Λίντα Παπαγαλάνη, Τὸ χωριὸ Ἅγιος Πέτρος Λευκάδας : μεθοδολογία καὶ προβληματικὴ μιᾶς ἐθνολογικῆς προσέγγισης.
18. 18-5-83 : Γιώργος Μπῶκος, Τὰ ἑλληνικὰ τυπογραφεῖα στὸ χῶρο τῆς «καθ' ἡμᾶς» Ἀνατολῆς (1627 - 1827).
19. 19-10-83 : Δημήτρης Καρύδης, Προβλήματα ἔρευνας τῆς πολεοδομικῆς ἐξέλιξης στὰ Βαλκάνια στὴν Τουρκοκρατία.

1. Προβλήματα βιβλιογραφικῆς ἐνημέρωσης καὶ ἐντοπισμοῦ καὶ ἀξιολόγησης πηγῶν.

1.1. Οἱ θέσεις τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ξένης βιβλιογραφίας. (Γνωσιολογικὲς περιοχὲς - ἐπιστημονικοὶ τομεῖς ποὺ καλύπτονται).

1.2. Ἡ βιβλιογραφία σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἢ τίς κατευθύνσεις τῆς ἐθνικῆς ἱστοριογραφίας τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν.
(Ἀναφορὰ σὲ συγκεκριμένο παράδειγμα : τὴν Βουλγάρικη ἱστοριογραφία).

1.3. Ἀρχειακὲς πηγὲς (δημοσιευμένες καὶ ἀδημοσίευτες). Κατηγοριοποίηση-ἐλεγχος τῆς ἀξιοπιστίας τους - ἱεράρχηση τῆς σημασίας τους. Εἰδικὰ προβλήματα.

2. Προβλήματα ἀποσαφήνισης τῆς μεθοδολογίας ἔρευνας. Εἰδικὰ γιὰ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν «πολεοδομικὴ ἐξέλιξη».

2.1. Θεωρητικὴ τοποθέτηση στὴν σχέση γενικοῦ καὶ εἰδικοῦ.

(Τὸ γενικὸ «πρότυπο» ὀργάνωσης πόλης καὶ οἱ τοπικὲς ἰδιομορφίες. Εἰδικὰ προβλήματα τῆς μαρξιστικῆς ἀνάλυσης, ἀναφορικά μὲ τὴν ἀποσαφήνιση τῶν «τρόπων παραγωγῆς» : ἐπαλήθευση τοῦ γενικοῦ ἀπὸ τὸ εἰδικὸ καὶ ἀντίστροφα).

2.2. Θεωρητικὴ τοποθέτηση στὴ σχέση πόλης-ὑπαίθρου.

Ἀρνηση : Παραδείγματα ἐννοιολογικῶν συγχύσεων, ἐπιστημονικῶν σολοικισμῶν καὶ ἀνορθοδόξων συμπερασμάτων.

Θέση : Θεώρηση μέσα ἀπὸ τὴν σχέση γαιοκτητικῶν συνθηκῶν καὶ συστήματος διοίκησης.

Σύντομη παρουσίαση τῆς «περίπτωσης» τῆς Ἀθῆνας καὶ πιθανὰ γενικότερα συμπεράσματα γιὰ τὴν σχέση πόλης-ὑπαίθρου στὸ Βαλκανικὸ χῶρο.

2.3. Θεωρητικὴ τοποθέτηση στὸ ζήτημα τῆς ἐξεύρεσης τῶν ἐπὶ μέρους ἱστορικῶν περιόδων, χρονικῶν φάσεων πολεοδομικῆς ἐξέλιξης. Παράγοντες καὶ κριτήρια μὲ βάση τὰ ὁποῖα ὀριοθετοῦνται χρονικὲς τομεῖς καὶ ἐξάγονται ἀντίστοιχα συμπεράσματα.

20. 2-11-83 : Δημήτρης Ψυχογιός, Τὰ μαθηματικά καὶ ἡ χρῆση τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστῆ στὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες.

1. Ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστὴς εἶναι μιὰ σύνθετη μηχανὴ ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπεξεργάζεται πληροφορίες (δεδομένα) μὲ τὸν τρόπο ποῦ, ὅποιοι τὸν χρησιμοποιοῦν, ὁρίζουν. Ἀποτελεῖ παραπροϊὸν τῆς πολεμικῆς προσπάθειας τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου. Ἡ ἀνάπτυξή του στὴ συνέχεια καθορίστηκε ἀπὸ τὶς ἀνάγκες τοῦ στρατοῦ, τοῦ διαστημικοῦ προγράμματος, τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων.
2. Ἡ χρῆση του στὸ χῶρο τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν προϋπέθετε τὴν «ποσοτικοποίησή» τους, ποὺ εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἀλλὰ καὶ ἐντάθηκε στὴ συνέχεια λόγω τῆς χρήσης του. Οἱ πλέον συνηθισμένες ἐφαρμογές του συνίστανται στὴν πολὺπλοκη στατιστικὴ ἐπεξεργασία μεγάλου ὄγκου στοιχείων.
3. Ἀναγκαῖος ὅρος γιὰ τὴ χρῆση του στὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες εἶναι ἡ ὑπαρξὴ μαθηματικῶν μοντέλων γιὰ τὰ κοινωνικά, ἱστορικά, οἰκονομικά κλπ. φαινόμενα. Ἀποτέλεσμα τῆς χρήσης του ἦταν ἡ ἐνδυνάμωση τῶν θέσεων τοῦ θετικισμοῦ στὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες καὶ ἡ ἔκρηξη (ποσοτικὴ) τοῦ ἐμπειρισμοῦ.

21. 9-11-83 : Γιώργος Καλογιάννης, Τὸ περιοδικὸ «Νουμᾶς». Γλωσσικοὶ καὶ ἰδεολογικοὶ ἀγῶνες.

1. Χρόνος ἐμφάνισης τοῦ περιοδικοῦ καὶ διάρκεια ζωῆς του. (Ἰδεολογικὰ ρεύματα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ γεγονότα ὡς τὸ 1930).
2. Πολιτικές, λογοτεχνικὲς καὶ γλωσσικὲς ἀπόψεις τοῦ «Νουμᾶ» : α) Θέσεις τοῦ περιοδικοῦ καὶ ἰδέες τῶν συνεργατῶν του, β) Σύγκλιση καὶ ἀπόκλιση ἰδεολογικῶν ἀντιλήψεων, γ) Σχέσεις (οἰκονομικὲς καὶ ἄλλες) τοῦ Ταγκόπουλου μὲ τὶς διάφορες δημοτικιστικὲς ὁμάδες.
3. Προβλήματα ἀπὸ τὴ συγχρονικὴ παρουσίαση τῶν βασικῶν πλευρῶν τοῦ «Νουμᾶ» (διάσπαση τῆς ἐνότητας τοῦ θέματος καὶ χρονικὲς παλινδρομήσεις). Ἀνάγκη ἐπιλογῆς ἐνὸς κύριου πεδίου καὶ παρακολούθησης τῆς πορείας τοῦ περιοδικοῦ σ' αὐτό.
4. Διαχρονικὴ ἐξέταση τῆς καμπύλης τῶν γλωσσικῶν ἀγῶνων τοῦ «Νουμᾶ» καὶ προβλήματα ἀπὸ τὴ συμπλοκὴ γλωσσικῶν ἰδεῶν καὶ κοινωνικοπολιτικῶν πεποιθήσεων. Συνέπεια καὶ ἀντιφάσεις τοῦ «Νουμᾶ». Συμπεράσματα.

22. 23-11-83 : Ἀλέξης Φραγκιαδάκης, Τὸ Λαυρεωτικὸ ζήτημα. Πολιτικὲς ἐπιπτώσεις.

Ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1872, τὸ Λαυρεωτικὸ ζήτημα γίνεται ἀντικείμενο εὐρύτερων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιδιώξεων. Αὐτὸ καθ'αυτὸ παραμένει ἓνα ἐπεισόδιο μικρῆς ἱστορικῆς σημασίας. Ὅμως οἱ ἐπιδράσεις του πάνω στὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις εἶναι ἓνα κλειδί γιὰ τὴν κατανόηση τῆς συμπεριφορᾶς τῶν πρωταγωνιστῶν αὐτῆς τῆς περιόδου.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1872, ἡ κορύφωση καὶ οἱ διεθνεῖς προεκτάσεις τῆς διένεξης τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου μὲ τὴν Γαλλοῖταλικὴ ἑταιρεία ποὺ ἐκμεταλλεῖσθαι τὰ Λαυρεωτικὰ ὀρυχεία, ἔδωσαν τὴν ἀφορμὴ στὸν Γεώργιο νὰ παραιτήσῃ τὴν προηγουμένη κυβέρνησιν σὰν ἀνίκανη νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, καὶ νὰ κάνει πρῶθυπουργὸ τὸν Δελγιώργη. Ἡ κυβερνητικὴ ἀλλαγὴ ὅμως ἦταν ἡ πρώτη πράξις ἐνὸς βασιλικοῦ σχεδίου γιὰ τὴν αὐξηση τῆς θεσμικῆς δυνάμεως τοῦ Θρόνου. Ἡ ἐφαρμογὴ

του έγινε εφικτή με την είσοδο στο προσκήνιο των όμογενών κεφαλαιούχων, που επιθυμούσαν να αποκτήσουν οικονομικές και πολιτικές βάσεις στην Ελλάδα, και που έβλεπαν τότε στο πρόσωπο του Γεώργιου ένα πολύτιμο σύμμαχο.

Από τις κυριότερες δραστηριότητες της κυβέρνησης Δεληγιώργη ήταν η σύναψη συμβάσεων μεταξύ δημοσίου και όμογενών, που αφορούσαν την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων. Μιά απ' αυτές ήταν και η αγορά της Γαλλοϊταλικής εταιρείας. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την επικύρωση των συμβάσεων από τη Βουλή ήταν η σταθεροποίηση της κυβέρνησης. Ο Δεληγιώργης διέθετε μια άσθενέστατη μειοψηφία και η διατήρησή του οφείλονταν στη βασιλική ευνοία. Η νομιμοποίηση της παραμονής του στην εξουσία έγινε με τις εκλογές της 27 - 29 Ιανουαρίου 1873, με τις οποίες κατάφερε να αποκτήσει σχετική πλειοψηφία στη Βουλή. Μόλις έγινε γνωστό το εκλογικό αποτέλεσμα, ο Ανδρέας Συγγρός, όμογενής κεφαλαιούχος, αγόρασε την Γαλλοϊταλική εταιρεία.

Τα αντιπολιτευόμενα κόμματα είχαν, μέχρι τις εκλογές, παραμείνει θεατές των γεγονότων. Όμως με το άνοιγμα της νέας Βουλής, διαπίστωσαν ότι σαν άθροισμα κομμάτων κατείχαν την απόλυτη πλειοψηφία. Αυτό τα ενθάρρυνε να συνασπισθούν για να άμφισβητήσουν την κυριαρχία του Δεληγιώργη, αποδεικνύοντας ότι δεν διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Η κυβέρνησή του δεν αποτελούσε απλά ένα βραχυχρόνιο πολιτικό κίνδυνο : έδινε πολιτική κάλυψη στα σχέδια του βασιλιά και των όμογενών. Τα αντιπολιτευόμενα κόμματα γίνονται στην περίοδο αυτή αντικειμενικοί εκφραστές των παραδοσιακών κυρίαρχων τάξεων που τα συμφέροντά τους απειλούνται από την επιδίωξη των όμογενών να συμμετάσχουν στη διανομή του πλεονάσματος. Ο συνασπισμός τους οδήγησε σύντομα στην προσωρινή διακοπή των εργασιών της Βουλής από τον Δεληγιώργη και τον Γεώργιο και σε άπειλη νέας διάλυσης και εκλογών.

Στις 40 μέρες της διακοπής, η εταιρεία των μεταλλουργιών του Λαυρίου του Συγγρού πούλησε με τη μορφή μετοχών στο κοινό μεγάλο μέρος της πραγματικής και ακόμη μεγαλύτερο της φανταστικής περιουσίας της. Οι υπερβολικές προσδοκίες της κοινής γνώμης ώθησαν στα ύψη την τιμή των μετοχών και βοήθησαν πολύ το Συγγρό να αποσβέσει το ποσό που είχε καταβάλει αρχικά. Οι ελπίδες του κοινού στηρίζονταν όμως στην παραχώρηση των «εκβολάδων» (που ήταν και η αιτία της διένεξης με την ξένη εταιρεία). Πράγματι στις 29 Απριλίου, η σύμβαση που παραχωρούσε στην εταιρεία τις «εκβολάδες» υπογράφηκε. Για την εφαρμογή της όμως ήταν απαραίτητη η επικύρωση από τη Βουλή, πράγμα που συνέδεε τις τύχες των χιλιάδων μικρομετόχων και της κυβέρνησης Δεληγιώργη. Το γεγονός αυτό, συνδυασμένο με την άπειλη νέων εκλογών, ανάγκασε προσωρινά την αντιπολίτευση να αποδεχτεί την παραμονή του Δεληγιώργη στην εξουσία.

Η πολιτική διαμάχη συνεχίστηκε με την κατάθεση των συμβάσεων δημοσίου και όμογενών για επικύρωση. Το ουσιαστικό αποτέλεσμα ήταν η ματαίωση της σημαντικότερης για τους όμογενείς σύμβασης, που αναφερόταν στην παραχώρηση δικαιώματος έκδοσης χρήματος στη Γενική Πιστωτική Τράπεζα του Συγγρού (βλ. «Ζήτημα των Τραπεζών» του Γ. Δερτιλή). Η σύμβαση για την παραχώρηση των εκβολάδων επικυρώθηκε, σημαντικά όμως τροποποιημένη, αλλά δεν εμπόδισε το κατρακύλισμα των μετοχών του Λαυρίου, που τελικά παράσυραν στην πτώση και την κυβέρνηση Δεληγιώργη, το Φεβρουάριο του 1874.

23. 7-12-83 : 'Ελένη Τσουγκαράκη, 'Αγγλοι περιηγητές στην 'Ελλάδα, 1800 - 1821.

Ἡ στροφή τοῦ 18ου πρὸς τὸν 19ο αἰ. χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιὰ ἰδιαίτερη ἀνθηση τοῦ Βρετανικοῦ περιηγητισμοῦ στὴν 'Ελλάδα. Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν Βρεταννῶν περιηγητῶν εἶχε σὰν συνέπεια καὶ τὴ μεγάλη αὐξηση τῶν ταξιδιωτικῶν βιβλίων, ποὺ ἦταν ἄλλωστε ἓνα ἐξαιρετικὰ δημοφιλὲς λογοτεχνικὸ εἶδος τὴν ἴδια ἐποχὴ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γνήσια περιηγητικὰ βιβλία ὑπάρχει καὶ ἓνας σημαντικὸς ἀριθμὸς σύγχρονων ἡμερολογίων καὶ ἐπιστολῶν, τηρημένων ἢ σταλμένων ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα, ποὺ σχετίζονται ἅμεσα μ' ἐκεῖνα καὶ σὰν περιεχόμενο καὶ σὰν μορφή.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ 19ου αἰ. οἱ διαφορὲς στὸ εἶδος, στὴν προέλευση, κοινωνικὴ τάξη, μόρφωση, νοοτροπία καὶ στὰ ἐνδιαφέροντα τῶν περιηγητῶν εἶναι ἰδιαίτερα χαρακτηριστικές. Ὅλα αὐτὰ σὲ μέγας βαθμὸ προκαθορίζουν τὸ τι εἶδαν στὴν 'Ελλάδα, πῶς τὸ εἶδαν, τὴν ἐρμηνεία ποὺ δίνουν στὰ φαινόμενα, τίς γνώμες ποὺ ἐκφράζουν γιὰ πρόσωπα, πράγματα, καταστάσεις κλπ. Στὴ διαμόρφωση ὁρισμένων συγκεκριμένων ἰδεῶν καὶ ἀπόψεων ὑπῆρξε καθοριστικὸς ὁ ρόλος τῆς περιηγητικῆς φιλολογίας, γιὰτὶ κανεῖς δὲν ταξίδευε ἂν δὲν εἶχε πρῶτα ἐνημερωθεῖ καλὰ γύρω ἀπ' αὐτή. Οἱ πηγὲς τῶν περιηγητῶν μποροῦν σὲ μέγας βαθμὸ νὰ καθοριστοῦν : ἦταν κατὰ κύριο λόγο οἱ πρόξενοι, οἱ Φράγκοι κάτοικοι τῆς Ἀνατολῆς, οἱ προεστοί, πλοῦστοι ἔμποροι, γιανοῦ, ἀνώτεροι κληρικοί, μερικοὶ λόγιοι καὶ οἱ Φαναριώτες. Ἡ ἐπαφὴ τῶν ταξιδιωτῶν μὲ τοὺς Τούρκους καὶ μὲ τίς κατώτερες τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἦταν μηδαμινή. Τὸ εἶδος καὶ ἡ προέλευση τῶν πηγῶν τοὺς ἐπέτρεπε στοὺς Βρεταννοὺς, ἂν εἶχαν τὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ συχνὰ δὲν τὸ εἶχαν, νὰ ἀποκτήσουν μιὰ ἀρκετὰ καλὴ, ὅπωςδὴποτε ὅμως μονομερῆ, ἐνημέρωση γύρω ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα.

Τὸ ἱστορικὸ ὕλικό τῶν περιηγητικῶν κειμένων εἶναι πολὺ συχνὰ ἄνισο, ἀποσπασματικὸ καὶ προβληματικὸ, κυρίως σὲ θέματα γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ ταξιδιωτὲς ἢ δὲν εἶχαν ἄμεση ἀντίληψη, ἢ προϋπόθεταν μιὰ θεωρητικὴ ἀντιμετώπιση καὶ γνώση ποὺ τοὺς ἔλειπε. Σ' ὅτι ἀφορᾷ τὸ περιβάλλον καὶ τὸν ὕλικό κόσμο ποὺ ἡ ἐμπειρία τῶν περιηγητῶν ἦταν πιὸ ἄμεση καὶ τὰ περιθώρια παρανόησης ἢ διαστρέβλωσης πολὺ μικρότερα, τὸ ἔδαφος γιὰ τὸν ἱστορικὸ εἶναι πολὺ λιγότερο ὀλισθηρό.

Οἱ ἀνάγκες τῆς ἑλληνικῆς ἱστοριογραφίας ἔκαναν τὰ περιηγητικὰ κείμενα ἀντικείμενο ἐρευνας σὲ πολὺ μεγαλύτερο βαθμὸ, ἔκταση καὶ βάθος ἀπ' ὅσο σὲ ὅποια ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης. Θὰ πρέπει ὅμως πάντοτε ἡ χρησιμοποίησή τους σὰν πηγὴ νὰ γίνεται μὲ μεγάλη περίσκεψη καὶ πάντοτε σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν παράλληλὴ γνώση καὶ κατανόηση τῶν συνθηκῶν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἰδεολογίας τῆς χώρας ἀπ' ὅπου προέρχονται οἱ περιηγητές.

24. 14-12-83 : Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Προβλήματα μελέτης τῆς ὁθωμανικῆς πόλης.

Β' Ἐπιστημονικὲς ἀποστολές

1. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1976 μέλη τῆς Ἑταιρείας Μελέτης Νέου Ἑλληνισμοῦ ἐπισκέφθηκαν καὶ ἐξέτασαν, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Δημάρχου τῆς Ἑρμούπολης, τὸ δημοτικὸ ἀρχεῖο τῆς πόλης. Διαπίστωσαν ὅτι ἦταν πλουσιότατο κι ὅτι κινδύνευε νὰ καταστραφεῖ ἂν δὲν γινόταν ἡ κατάταξή του. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1976 ἡ Ἑταιρεία

άπευθύνθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο του Μορφωτικού Ίδρύματος της Έθνικής Τράπεζας, ζητώντας την οικονομική κάλυψη της ταξινόμησης του αρχείου. Το Μορφωτικό Ίδρυμα ανταποκρίθηκε στην αίτηση της Έταιρείας για επιχορήγηση. Τον Ιανουάριο του 1977 συγκροτήθηκε μία επιτροπή που άσχολήθηκε με τα προβλήματα του αρχείου. Την άνοιξη μία πρώτη ομάδα πήγε στην Ερμούπολη, είδε το αρχείο από κοντά και επιχείρησε μία πρόχειρη καταγραφή τμήματος του υλικού. Διαπιστώθηκε έτσι ότι το αρχείο κάλυπτε την περίοδο 1829 - 1949 περίπου κι ότι το υλικό ήταν ογκώδες. Το τελευταίο δεκαήμερο του Αυγούστου και το πρώτο του Σεπτεμβρίου 1977 όκτώ άτομα επιχείρησαν την καταγραφή του αρχείου. Συνεχίστηκε από τότε κάθε καλοκαίρι μέχρι και το 1982 ή αποστολή μιάς ομάδας εργασίας, που την άποτελούσαν 15 - 20 άτομα, κυρίως φοιτητές. Παράλληλα, έγινε μία προσπάθεια να έντοπιστεί και σε άλλους χώρους αρχειακό υλικό που άμεσα ή έμμεσα να συνδέεται με τον δήμο της Ερμούπολης, όπως είναι τα αρχεία του Τελωνείου, του Λιμεναρχείου, του Νοσοκομείου, του Συμβολαιογραφείου κλπ. Το καλοκαίρι του 1982 ολοκληρώθηκε ή όλη εργασία, στις γενικές της γραμμές.

Το αρχείο είναι πλουσιότατο : άποτελείται από 500.000 περίπου έγγραφα. Η έκδοση του καταλόγου που θα άκολουθήσει θα επιτρέψει στους έρευνήτες να αξιοποιήσουν την πλούσια αυτή πηγή και να φωτίσουν την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Ερμούπολης. Μέλη της Έταιρείας έχουν άρχσει να έτοιμάζουν σχετικές μελέτες με βάση το παραπάνω υλικό. Έχουν έπιλεγεί θέματα σχετικά με τα δημογραφικά προβλήματα, την εκπαίδευση, το θέατρο, τους συλλόγους και τα σωματεία, τον τύπο κλπ. της Ερμούπολης. Οί μελέτες αυτές επιχειρούν τις πρώτες έρμηνευτικές προσεγγίσεις του υλικού.

2. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας για την όσο το δυνατόν σφαιρικότερη αντιμετώπιση της πόλης ή επιτροπή ένδιαφέρθηκε για την καταγραφή των πολύτιμων συλλογών που βρίσκονται στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Ερμούπολης και στη Βιβλιοθήκη του Γυμνασίου Άρρένων. Τα βιβλία είναι κυρίως του 18ου και 19ου αιώνα, και πολλά άπ' αυτά είναι σπάνιες εκδόσεις.

Η Έταιρεία άπευθύνθηκε στους άρμόδιους ζητώντας την άδεια να συνταχθεί λεπτομερής κατάλογος αυτών των βιβλίων. Έτσι, την άνοιξη του 1982 έγινε ή κατάλληλη προεργασία με βάση τα βιβλία εισαγωγής των δύο βιβλιοθηκών. Τόν Αυγουστο του 1982 μία τετραμελής ομάδα δούλεψε για την καταγραφή των βιβλίων της Δημοτικής Βιβλιοθήκης. Η καταγραφή συνεχίστηκε και τόν Αυγουστο του 1983 και κάλυψε περίπου τόν ένα τρίτο του υλικού. Για τόν καλοκαίρι του 1984 προγραμματίζεται ή άποστολή ομάδας που θα ολοκληρώσει την καταγραφή στη Δημοτική Βιβλιοθήκη και θα άρχσει την καταγραφή στη Βιβλιοθήκη του Γυμνασίου Άρρένων.

Γ' Έκδόσεις

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1. Γεώργιος Λεονταρίτης, Έλληνική Έμπορική Ναυτιλία (1453 - 1850), Άθήνα 1981.
2. Eric J. Hobsbawm, Η συμβολή του Καρόλου Μάρξ στην έπιστήμη της ιστορίας, Άθήνα 1981.

3. Φίλιππος Ήλιού, Κοινωνικοί αγώνες και Διαφωτισμός. Ἡ περίπτωση τῆς Σμύρνης (1819), Ἀθήνα 1981.
4. Σπύρος Ι. Ἀσδραχάς, Ἱστορική ἔρευνα καὶ ἱστορική παιδεία. Πραγματικότητες καὶ προοπτικές (Εἰσήγηση καὶ συζήτηση), Ἀθήνα 1982.
5. Γιώργος Βελουδῆς, Ὁ Jakob Philipp Fallmerayer καὶ ἡ γένεση τοῦ ἐλληνικοῦ ἱστορισμοῦ, Ἀθήνα 1982.

Γιὰ τὸ 1984 προγραμματίζεται ἡ μετάφραση καὶ ἔκδοση μελετῶν, ποὺ θὰ ἔχουν ὡς θέμα τὶς σύγχρονες τάσεις στὸ χῶρο τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστοριογραφίας. Πιὸ συγκεκριμένα, θὰ γίνῃ μιὰ προσπάθεια νὰ παρουσιαστῇ ἡ σχολὴ τῶν *Annales*. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἔχουν ἐπιλεγθῇ τὰ παρακάτω ἄρθρα τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελέσουν τρία αὐτοτελῆ τομῖδια.

1. Τρία ἄρθρα τοῦ Fernand Braudel μὲ τίτλους :

— Ἱστορία καὶ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες. Ἡ μακρὰ διάρκεια.

— Γιὰ μιὰ ἱστορική οἰκονομία.

— Ἱστορία καὶ κοινωνιολογία.

Ἡ μετάφραση τῶν παραπάνω ἄρθρων ἔχει ὀλοκληρωθεῖ καὶ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ τυπογραφεῖο.

2. Μιὰ σειρὰ ἄρθρων τοῦ Ruggiero Romano ποὺ παρουσιάζουν τὶς τελευταῖες τάσεις τῆς σχολῆς.

3. Μιὰ παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ Fernand Braudel ἀπὸ τὸν R. Romano.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΜΝΗΜΩΝ»

1. Ὑλγα Γκράτζιου, Die dekorierten Handschriften des Schreibers Matthaios von Myra (1596 - 1624). Untersuchungen zur griechischen Buchmalerei um 1600. Διδακτορικὴ διατριβή, Ἀθήνα 1982.

Ἐτοιμάζονται γιὰ ἔκδοση : Περιεχόμενα καὶ εὑρετήρια κυρίων ὀνομάτων τῶν ἐφημερίδων *Ἡλῖος*, *Τριπτόλεμος*, *Ἐποχὴ* καὶ *Ἀθηνᾶ* τῆς περιόδου 1833 - 1835.